

Dr. Süleyman Burak GÜNDOĞDU
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı

**MEDENÎ YARGIDA
USÛL KURALLARINA AYKIRILIĞIN
ANAYASA MAHKEMESİ'NCE BİREYSEL
BAŞVURU YOLUYLA DENETLENMESİ**

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK BİREYSEL BAŞVURU VE BİREYSEL BAŞVURU YOLUNA İLİŞKİN USÛLİ SORUNLAR

1. GENEL OLARAK BİREYSEL BAŞVURU.....	5
1.1. Bireysel Başvuru Kavramı	5
1.2. Bireysel Başvurunun İşlevi	7
1.2.1. Subjektif İşlevi	7
1.2.2. Objektif İşlevi.....	9
1.2.3. Genel Eğitici İşlevi	10
1.3. Bireysel Başvurunun Actio Popularis'den Farkı	11
1.4. Bireysel Başvurunun Hukukî Niteliği	14
1.4.1. Dava Olduğu Görüşü	17
1.4.2. Kanun Yolu Olduğu Görüşü	20

1.4.3. Hukukî Çare Olduğu Görüşü.....	21
1.4.4. Görüşümüz ve Değerlendirme	26
BİREYSEL BAŞVURU USÛLÜ VE İNCELEMESİ.....	33
1.5. Bireysel Başvuru Usûlü	33
1.5.1. Başvuru Şekli	33
1.5.2. Başvuru Süresi.....	34
1.5.3. Başvuru Hakkının Kötüye Kullanılması.....	36
1.6. Bireysel Başvuru İncelemesi.....	38
1.6.1. Ön İnceleme Aşaması	38
1.6.1.1. Şekil Eksikliği İncelemesi.....	39
1.6.1.2. Süre İncelemesi.....	42
1.6.2. Kabul Edilebilirlik İncelemesi.....	49
1.6.2.1. Usûle İlişkin Kabul Edilebilirlik Şartları	54
1.6.2.1.1. Kişi Şartı	54
1.6.2.1.1.1. Kamu Tüzel Kişileri.....	55
1.6.2.1.1.2. Özel Hukuk Tüzel Kişileri.....	57
1.6.2.1.1.3. Yabancılar.....	59
1.6.2.1.2. Yer Şartı.....	61
1.6.2.1.3. Zaman Şartı	63
1.6.2.1.4. Konu Şartı.....	64
1.6.2.1.5. Başvuru Yollarının Tüketilmesi Şartı.....	74
1.6.2.2. Esasa İlişkin Kabul Edilebilirlik Şartları	79
1.6.2.2.1. Anayasal ve Kişisel Önem Şartı	79
1.6.2.2.2. Açıkça Dayanaktan Yoksunluk.....	83
1.6.2.2.2.1. Başvurunun Karmaşık ve Zorlama İddialara Dayanması.....	83
1.6.2.2.2.2. Açık ve Görünür Bir İhlâlin Olmaması..	84
1.6.2.2.2.3. Kanun Yolu Niteliğinde Bir Başvuru Olması	84
1.6.2.2.2.4. Şikâyetin Kanıtlanamamış Olması	91
1.6.3. Esas İncelemesi.....	94
1.6.3.1. Başvurunun Bölüm veya Genel Kurul'da İncelenmesi	94

1.6.3.2. İnceleme Süreci.....	96
1.6.4. Bireysel Başvuru İncelemesinde Verilebilecek Kararlar..	98
1.6.4.1. Tedbir Kararı.....	98
1.6.4.2. Düşme Kararı	105
1.6.4.3. Hak İhlâlinin Olmadığı Kararı	107
1.6.4.4. Hak İhlâli Kararı.....	107
1.6.4.4.1. Genel Olarak İhlâl Kararı	107
1.6.4.4.2. Mahkeme Kararlarına İlişkin Olarak Verilen İhlâl Kararı.....	109
1.6.4.4.2.1. Anayasa Mahkemesi'nin Yeniden Yargılamaya Karar Vermesi.....	112
1.6.4.4.2.1.1. Yeniden Yargılama ve Yargılamanın Yenilenmesi Kavramları.....	112
1.6.4.4.2.1.2. Yeniden Yargılamayı Gerçekleştirecek Makamın Tespiti.....	117
1.6.4.4.2.1.2.1. İlk Derece Mahkemesinde Yeniden Yargılama.....	122
1.6.4.4.2.1.2.2. Yargıtay'da Yeniden Yargılama (Yeni Bir Temyiz İncelemesi)	125
1.6.4.4.2.1.2.3. Değerlendirme.....	130
1.6.4.4.2.2. Uygun Bir Tazminata Karar Verilmesi.	132
1.6.4.4.2.3. Genel Mahkemelerde Dava Açılması Yolunun Gösterilmesi.....	133
1.6.4.4.2.4. Pilot Karar.....	135

BİREYSEL BAŞVURU YOLUNA İLİŞKİN USÛLÎ SORUNLAR. 139

1.7. Taraf Ehliyeti.....	140
1.7.1. Cenin Adına Bireysel Başvurunun Mümkün Olup Olmadığı	142
1.7.2. Tüzel Kişiliği Bulunmayan Topluluklar	143
1.7.3. Ölen Kimse Adına Bireysel Başvurunun Sürdürülmesi	145
1.8. Başvuru Ehliyeti.....	147
1.9. Takip Yetkisi	149
1.10. Taraf Sıfatı.....	151

1.10.1. Doğrudan Mağdur	152
1.10.2. Dolaylı Mağdur	156
1.10.3. Potansiyel Mağdur.....	158
1.11. Temsil.....	159
1.12. Birlikte Başvuru	160
1.13. Başkan ve Üyelerin Reddi ile Çekinmesi	163
1.14. Eski Hâle Getirme	165
1.15. Adli Tatil	167
1.16. Feragat	168
1.17. Başvurunun Takipsiz Bırakılması	171
1.18. Derdestlik.....	172
1.19. Kesin Hüküm ve Bağlayıcılık.....	174
1.20. Tashih	180
1.21. Yargılamanın Yenilenmesi	185
1.22. Adli Yardım	186

İKİNCİ BÖLÜM
ANAYASA MAHKEMESİ'NİN BİREYSEL
BAŞVURU YOLU ÜZERİNE VERDİĞİ USÛL
HUKUKUNA İLİŞKİN KARARLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

1. MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKINA İLİŞKİN KARARLAR..	193
1.1. Genel Olarak Mahkemeye Erişim Hakkı.....	193
1.2. Mahkemeye Erişim Hakkına Yönelik Sınırlamalara İlişkin Verilen Kararlar	196
1.2.1. Usûli Şartlara İlişkin Verilen Kararlar	198
1.2.2. Zaman Sınırlamalarına İlişkin Verilen Kararlar.....	205
1.2.3. Yargılama Giderlerine İlişkin Verilen Kararlar	212
1.2.4. Adli yardıma İlişkin Verilen Kararlar	219

1.2.5. Yargı Kararlarının Yerine Getirilmesine İlişkin Kararlar.....	221
1.2.6. Mahkemeye Erişim Hakkına İlişkin Verilen Diğer Kararlar	227
1.3. Mahkemeye Erişim Hakkına İlişkin Verilen Kararların Değerlendirilmesi	233
BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ MAHKEMEDE YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN KARARLAR.....	235
1.4. Genel Olarak Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkı.....	235
1.4.1. Bağımsız Mahkeme	236
1.4.2. Tarafsız Mahkeme	239
1.4.3. Kanunî Hâkim Güvencesi	242
1.5. Bağımsız Mahkemede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	246
1.6. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	247
1.6.1. Genel Olarak	247
1.6.2. Hâkimin Yasaklılığı ve Reddine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	252
1.7. Kanunî Hâkim Güvencesine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	255
HAKKANİYETE UYGUN YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN KARARLAR	260
1.8. Silahların Eşitliği İlkesine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	261
1.8.1. Genel Olarak Silahların Eşitliği İlkesi	261
1.8.2. Taraflar Arasındaki Dengenin Yasama Faaliyeti Neticesinde Bozulmasına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	263
1.8.3. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	266

1.9. Hukukî Dinlenme Hakkına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	269
1.9.1. Bilgilenme Hakkına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	270
1.9.1.1. Genel Olarak Bilgilenme Hakkı.....	270
1.9.1.2. Dilekçelerin Tebliğine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	271
1.9.1.3. Bilirkişi Raporlarının Tebliğine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	280
1.9.1.4. Tebligat Hususunda Verilen Diğer Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	283
1.9.2. İspat Hakkına ve Delillerin İncelenmesine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	288
1.9.2.1. Genel Olarak.....	288
1.9.2.2. Yemin Deliline İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	290
1.9.2.3. Bilirkişi İncelemesine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	293
1.9.2.3.1. Genel Olarak.....	293
1.9.2.3.2. Hukukî Meselelerde Bilirkişilik.....	303
1.9.2.3.2.1. Genel Olarak.....	303
1.9.2.3.2.2. Hukukî Meselelerde Bilirkişiliğe İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	308
1.9.2.4. Tanık Deliline İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	312
1.9.2.5. Keşif Deliline İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	320
1.9.2.6. Hukuka Aykırı Yollardan Elde Edilen Delillere İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	323
1.9.3. Dikkate Alınma Hakkına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	330
1.9.3.1. Genel Olarak	330
1.9.3.2. Gerekçeli Karar Hakkı.....	330

1.9.3.2.1. Gerekçeli Karar Hakkının Dayanakları	333
1.9.3.2.2. İlk Derece Mahkemelerinde Gerekçe.....	334
1.9.3.2.2.1. Genel Olarak.....	334
1.9.3.2.2.2. Uyuşmazlığın Çözümünde Etkili İddia ve Savunmaların Gerekçelendirilmesine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	336
1.9.3.2.2.3. Delillerin Değerlendirilmesinde Gerekçe Gösterme Yükümlülüğüne İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	340
1.9.3.2.2.4. Gerekçenin Makûl Olmasına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi	343
1.9.3.2.3. Kanun Yolunda Gerekçe	345
1.9.3.2.3.1. Genel Olarak.....	345
1.9.3.2.3.2. Kanun Yolunda Gerekçe Gösterme Yükümlülüğünün Kapsamına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	347
1.10. Çelişkili Karar Verme Yasağı ve Hukukî Güvenlik İlkesine İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	350

MAKÛL SÜREDE YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN KARARLAR 361

1.11. Genel Olarak Makûl Sürede Yargılanma Hakkı.....	361
1.12. Makûl Sürenin Hesaplanmasına İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararları ve Değerlendirilmesi.....	365
1.12.1. Makûl Sürenin Başlangıcı.....	365
1.12.2. Makûl Sürenin Sona Ermesi	367
1.12.3. Makûl Sürenin Belirlenmesinde Dikkate Alınan Kriterler	370
1.12.3.1. Davanın Karmaşıklığı ile Davanın Konusu ve Niteliği	372
1.12.3.2. Başvurucunun Davranışları.....	374
1.12.3.3. İlgili Makamların Tutum ve Davranışları	375
1.12.3.4. Yapısal Sorunlar ve Organizasyon Eksikliği	378
1.12.3.5. Diğer Etmenler.....	379

1.12.3.5.1. Bekletici Mesele	379
1.12.3.5.2. Davaların Birleştirilmesi.....	381
1.12.3.5.3. Tanığa Ulaşılamaması	382
1.12.3.5.4. Hâkim Değişiklikleri	383
1.13. Tazminat Komisyonu Kararı Sonrası Verilen Kararlar ve Değerlendirilmesi	383
ALENÎ YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN KARARLAR.....	386
1.14. Genel Olarak Alenî Yargılanma Hakkı.....	386
1.15. İlk Derece Mahkemelerinde Alenîyete İlişkin Verilen Kararlar ve Değerlendirilmesi.....	389
1.16. Kanun Yolunda Alenîyete İlişkin Verilen Kararlar ve Değerlendirilmesi	397
1.17. Alenî Karar Hakkına İlişkin Kararlar ve Değerlendirilmesi ...	400
SONUÇ	407
KAYNAKÇA	417